

หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

สุมาลี พลขุนทรัพย์¹

อิศเรศ ดลเพ็ญ²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยเป็นการศึกษาภาษาเฉพาะสมัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ฐานข้อมูลออนไลน์ และภาษาไทยถิ่นอีสานที่ใช้สนทนาในชีวิตประจำวัน สมัยรัชกาลที่ 9 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2489-2563) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างของวิจิตร ณ ภาณพงศ์ (2536) ในการจำแนกหน้าที่ของคำ และใช้แนวคิดของนวรรธ พันธ์เมธา (2554) เพื่ออธิบายความหมายของคำ

ผลการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่า คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำกริยา คำบุพบท คำขยายกริยา และคำเชื่อมอนุพากย์ ด้านความหมายของคำว่า “นำ” ได้แก่ 1. คำกริยา มีความหมาย คือ 1) แสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรม ปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ สัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นสถานที่ หรือวัตถุสิ่งของ มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “ตาม” “ติดตาม” “ตามหา” ในภาษาไทยมาตรฐาน 2) แสดงอาการเลียนแบบ 2. คำบุพบท มีความหมายย่อย 3 ความหมาย คือ 1) แสดงความหมายบอกผู้ร่วมที่เป็นการกระทำต่อกัน หรือความหมายบอกผู้ร่วมที่เป็นการไปกระทำร่วมกับผู้ใดผู้หนึ่ง มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “กับ” “ด้วย” ในภาษาไทยมาตรฐาน 2) แสดงจุดหมายที่เป็นรูปธรรม 3) แสดงจุดหมายที่เป็นนามธรรม โดยคำว่า “นำ” ที่แสดงจุดหมายที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมมีความหมายเทียบได้กับคำว่า “ตาม” ในภาษาไทยมาตรฐาน 3. คำขยายกริยา มีความหมาย คือ 1) เจ้าของกริยาได้ทำกริยาร่วมกับบุคคลอื่นหรือต่อบุคคลอื่น 2) เจ้าของกริยาทำกริยาร่วมกับอีกกริยาหนึ่ง มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “ด้วย” ในภาษาไทยมาตรฐาน คำขยายกริยา “นำ” สามารถปรากฏเป็นส่วนขยายหลังคำกริยาเพียงลำพัง ส่วนคำบุพบท “นำ” นั้นจะต้องมีคำนามหรือนามวลีเป็นส่วนประกอบท้ายเสมอ 4. คำเชื่อมอนุพากย์ มีความหมายย่อย 2 ความหมาย คือ 1) แสดงเหตุ 2) แสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ โดยมีความหมายเทียบได้กับคำว่า “เพราะ” ในภาษาไทยมาตรฐาน และมักจะปรากฏหลังคำว่า “เป็น”

คำสำคัญ: หน้าที่ทางไวยากรณ์ คำหลายความหมาย คำกริยา ภาษาไทยถิ่นอีสาน การศึกษาภาษาเฉพาะสมัย

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล: kookkik_kb@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: itsdol@kku.ac.th

Grammatical Functions and Meanings of the word /nam/ in Northeastern Thai dialect

Sumalee Phonkhunsap³

Itsarate Dolphen⁴

Abstract

The objectives of this article are to study grammatical functions and meanings of the word “/nam/” in northeastern Thai dialect. This article is a synchronic study. The data are compiled from document, online database, and northeastern Thai dialect spoken in daily life since King Rama IX – present (1946-2020). The structural grammar of Vichin Panupong (1993) and Navavan Bandhmedha framework (2011) are adopted to categorize word functions and discuss word meanings respectively.

The results of grammatical functions and meanings of the word “/nam/” in northeastern Thai dialect are found that “/nam/” is functionally used as verb, preposition, adverb and conjunction. Semantically, “/nam/” is interpreted as 1. to arrive concrete movement, distributing not only to noun phrases such as human, animal but place and object also. The meaning is compared with “/tau/” “/tɛttau/” “/tauηa/” in standard Thai. 2) Imitation 2. Preposition containing three sub group meanings are 1) coordinative agent or coordinative agent with another one, doing actions each other interpreted as “/kaɛp/” “/duɔlɔl/” in standard Thai. 2) to arrive concrete movement 3) to arrive abstract movements referred to /nam/ can be compared semantically as “/tau/” in standard Thai. 3. Adverb containing two sup group meanings are 1) coordinative agent with another one, doing actions each other. 2) coordinative agent with another action which is meant “/duɔlɔl/” in standard Thai. /nam/ adverb is capable of distributing as a modifier after verb individually. /nam/ preposition consisting of noun and noun phrase has to be distributed obligately and usually at the final position. 4. Conjunction containing two sup group meanings are 1) to show rationale 2) to reveal relation of event which is interpreted equally as “/pihpɔl/” in standard Thai, occurring constantly after the word “/pev/”.

Keywords: Grammatical Function, Polyseme, Verb, Northeastern Thai dialect, Synchronic study

³ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University Email: kookkik_kb@hotmail.com

⁴ Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University Email: itsdol@kku.ac.th

บทนำ

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานสามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายหน้าที่ในประโยคโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ เช่น คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยา คำบุพบท คำขยายกริยา ดังตัวอย่าง

(1) ซ้อยนำเจ้าหลายมือแล้ว

(ฉันตามเธอหลายวันแล้ว)

จากตัวอย่างที่ (1) คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นกริยาของประโยค หมายถึง ตาม ปรากฏหลังคำนาม “ซ้อย” ซึ่งเป็นผู้กระทำกริยา

(2) ซ้อยไปเก็บเห็ดนำหมู่เต๋อ

(ฉันไปเก็บเห็ดกับเพื่อนนะ)

จากตัวอย่างที่ (2) คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นบุพบท หมายถึง กับ ปรากฏหน้าคำนาม “หมู่” หมายถึง เพื่อน เพื่อแสดงความหมายบอกผู้ร่วมทำอาการ

(3) เขาตอบสั้นปานได้ กะวาเขาอยากเว้านำ

(เขาตอบสั้นขนาดไหน ก็ว่าเขาอยากพูดด้วย)

จากตัวอย่างที่ (3) คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาของประโยค หมายถึง ด้วย ปรากฏหลังคำกริยากรรม “เว้า” หมายถึง พูด เพื่อแสดงการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

ตัวอย่างข้างต้นสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาไทยถิ่นที่สอดคล้องกับภาษาไทยมาตรฐานว่า คำรูปเดียวกันสามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้มากกว่าหนึ่งหน้าที่และมีหลายความหมาย พจนานุกรมอีสานกลาง ฉบับ มข.-สวอ. ให้ความหมายของคำว่า “นำ” ไว้ดังนี้ (1) เป็นคำกริยา หมายถึง ตาม, ตามติด (2) เป็นคำกริยา หมายถึง เลียนแบบ, เอาอย่าง (3) เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ร่วมด้วย (4) เป็นคำสันธาน หมายถึง เพราะ, เพราะว่า (Liewphenwong, S.et.al.,1989, p. 132) การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของความหมายของคำในลักษณะนี้ Wongwiphanan (2003, p. 312) แสดงความคิดเห็นว่า เป็นปกติของการใช้คำในภาษาที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ได้มากที่สุด Bundhumedha (2011) กล่าวว่า ภาษาไทยไม่จำแนกคำอย่างเคร่งครัด คำที่เคยใช้ทำหน้าที่อย่างหนึ่ง อาจนำไปใช้ทำหน้าที่อย่างอื่นโดยไม่ต้องเปลี่ยนรูปคำ สอดคล้องกับ Jaemniyom (2003) กล่าวว่า คำหนึ่ง ๆ สามารถเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงหน้าที่ในประโยคได้ จึงไม่นิยมสร้างคำใหม่ แต่จะนำคำที่มีอยู่เดิมนั้นมาปรับเปลี่ยนความหมายและหน้าที่ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดเป็นคำหลายหน้าที่ ซึ่งมีได้เกิดขึ้นเฉพาะกับคำในภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับคำในภาษาไทยถิ่นอีสานด้วย คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานสามารถทำหน้าที่เป็นคำบอกเนื้อหา (content word) และต่อมาได้กลายมาเป็นคำไวยากรณ์ (grammatical word) โดยคำรูปเดียวกันสามารถทำหน้าที่ได้มากกว่าหนึ่งอย่างและยังมีความหมายที่สัมพันธ์กัน เช่น คำบุพบทที่เปลี่ยนแปลงมาจากคำกริยาจะมีความหมายสัมพันธ์กับความหมายเดิมของคำกริยาที่เป็นแหล่งเดิม

Tharithian (2013) กล่าวว่า การศึกษาระบบคำและไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นอีสานยังขาดการค้นคว้าวิจัยอย่างลึกซึ้งและจริงจังจากนักวิเคราะห์ภาษา การศึกษาภาษาไทยถิ่นอีสานควรได้รับความสนใจ

จากนักวิจัยเพื่อขยายฐานความรู้ด้านภาษาไทยถิ่นอีสานให้กว้างขวางออกไป ทั้งนี้การศึกษาคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานจะช่วยให้เห็นลักษณะภาษาที่มีปัจจัยมาจากความต้องการใช้คำในการพูดหรือการสื่อสารจึงทำให้มีการใช้คำคำหนึ่งในตำแหน่งหรือความหมายที่ต่างไปจากเดิม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานว่าทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้กี่หน้าที่ และมีความหมายอย่างไร โดยวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทยถิ่นอีสานจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน นวนิยายและการ์ตูนที่แต่งโดยใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานบนภาษาไทยมาตรฐาน ฐานข้อมูลออนไลน์ ภาษาไทยถิ่นอีสานที่ใช้สนทนาในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยครั้งนี้จะแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของภาษาไทยถิ่นอีสานรวมถึงภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

กรอบแนวคิดของการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างของ Panupong (1993) ในการจำแนกหมวดคำ โดยคำที่ปรากฏในตำแหน่งเดียวกันที่อาจจะปรากฏหน้าหรือหลังหมวดคำชนิดต่าง ๆ จะจัดเป็นหมวดคำเดียวกัน ตามแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างที่มีวิธีการจำแนกโดยใช้กรอบประโยคทดสอบ และใช้แนวคิดของ Bundhamedha (2011) ซึ่งจำแนกหมวดคำโดยใช้เกณฑ์หน้าที่ในการสื่อสารและเกณฑ์ความหมายเพื่ออธิบายความหมายของคำบุพบทและคำขยายกริยา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำกริยาที่มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมาย ดังนี้

Intratrat (1996) ศึกษากระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทยจากข้อมูลภาษาเขียนในวารสาร และนิตยสารที่ตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2537 ผลการศึกษาพบว่า คำที่มีลักษณะดังกล่าวมี 23 คำ แสดงให้เห็นว่า คำกริยาที่มีความน่าสนใจศึกษาได้ทั้งเชิงภาษาเฉพาะสมัยและเชิงประวัติ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของคำกริยาบางคำที่มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ประเภทใด ตั้งแต่สมัยใด ส่วน Jaemniyom, (2003) ศึกษาเชิงประวัติของคำจำนวน 23 คำ ได้แก่ “ใกล้” “ข้าม” “ขึ้น” “เข้า” “คล้าย” “จาก” “ตรง” “ต่อ” “ตาม” “ถึง” “ประจำ” “เป็น” “ผ่าน” “ยัง” “ลง” “ลอด” “เลย” “สู่” “เหนือ” “เหมือน” “ให้” “อยู่” “ออก” โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 9 ผลการศึกษาพบว่า คำจำนวน 23 คำดังกล่าวสามารถทำหน้าที่เป็นคำหมวดต่าง ๆ ได้แก่ คำกริยา คำบุพบท คำวิเศษณ์ คำช่วยกริยา และคำสันธาน เมื่อนำคำเหล่านี้มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหน้าที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำสามารถแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) คำกริยาต้นแบบ 2) คำบุพบทต้นแบบ 3) คำกริยาต้นแบบ 4) คำบุพบทต้นแบบ 5) คำกริยารอบนอก 6) คำบุ

บทรอบนอก ส่วนการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำบุพบท พบว่า คำบุพบทที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายมี 5 คำ ได้แก่ “เข้า” “จาก” “ตาม” “ถึง” และ “ประจำ” นอกจากนี้ยังพบว่า คำบุพบทที่เปลี่ยนแปลงมาจากคำกริยาจะมีความหมายสัมพันธ์กับคำกริยาที่เป็นแหล่งเดิม งานวิจัยดังกล่าวมีสมมติฐานเกี่ยวกับคำหลายหน้าที่ในภาษาไทยว่า คำที่มีรูปเดียวแต่สามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายหน้าที่ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยทั้งในด้านการศึกษาหน้าที่และความหมายของคำกริยา ตลอดจนกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากคำกริยาเป็นคำบุพบท และผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง การจำแนกอรรถลักษณะของ คำกริยาและคำบุพบทที่ราตรี แจ่มนิยม จัดทำไว้ในรูปแบบแผนภูมิแสดงอรรถลักษณะของคำเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

Jaratjarungkiat (2008) ศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “ยัง” ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน พบว่า คำว่า “ยัง” ทุกสมัย ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้ 4 หน้าที่ ได้แก่ คำกริยา คำช่วยหน้ากริยา คำบุพบท และคำเชื่อมอนุพากย์ โดยคำว่า “ยัง” มีความหมาย หน้าที่ทางไวยากรณ์ และปริบทการใช้ที่ แตกต่างกันในแต่ละสมัย ส่วน Rotphan (2012) ศึกษาคำว่า “ถึง” ในเชิงประวัติ ผลการวิจัยพบว่า ในสมัย สุโขทัย คำว่า “ถึง” พบ 2 หมวดคำ ได้แก่ คำกริยา และคำกึ่งกริยากึ่งบุพบท จากนั้นในสมัยอยุธยา คำว่า “ถึง” พบ 3 หมวดคำ ได้แก่ คำกริยา คำกึ่งกริยากึ่งบุพบท และคำเชื่อมอนุพากย์ และในสมัยรัตนโกสินทร์ คำว่า “ถึง” พบ 5 หมวดคำ ได้แก่ คำกริยา คำกึ่งกริยากึ่งบุพบท คำบุพบท คำเชื่อมอนุพากย์ และคำขยาย ด้าน ความหมาย คำว่า “ถึง” มีความหมายเชิงศัพท์และความหมายเชิงไวยากรณ์ รวมทั้งสิ้น 8 ความหมาย ได้แก่ (1) บรรลุดุจดหมาย (การเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม) (2) บรรลุดุจดหมาย (การเคลื่อนที่ที่เป็นนามธรรม) (3) นับถือ (4) คำแสดงจุดหมาย (ของความรู้สึกนึกคิด) (5) คำแสดงจุดหมาย (ของสถานที่และเวลา) (6) คำบอก ความสำคัญ (7) คำเชื่อมบอกผล (8) คำเชื่อมบอกความขัดแย้ง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง หมวดคำและความหมายของคำกริยาว่า มีการเพิ่มหมวดคำมากขึ้นในแต่ละสมัย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง คือ Sane (2013) ศึกษาหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ด้วย” ในภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “ด้วย” ปรากฏใช้ในหมวดคำต่าง ๆ ได้แก่ คำเชื่อมอนุพากย์ คำบุพบท คำเชื่อมนาม คำกริยวิเศษณ์ และคำลงท้าย ผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา เนื่องจากคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่น อีสานมีความหมายพ้องกับคำว่า “ด้วย” ในภาษาไทยมาตรฐานและมีหน้าที่ทางไวยากรณ์หลายหน้าที่ ส่วน Weerayut (2013) ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “ไป” ในภาษาไทย รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น และนิตยสารที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2489-2552 ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “ไป” ที่ เป็นคำกริยาและคำว่า “ไป” ที่เป็นคำวิเศษณ์มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และแสดงความหมายแตกต่างกัน คำกริยา “ไป” มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่ ในขณะที่คำวิเศษณ์ “ไป” ปรากฏร่วมกับคำกริยาชนิดต่าง ๆ และแสดงความหมายแตกต่างกันตามชนิดของกริยาที่ปรากฏร่วม ความหมายที่แตกต่างกันนี้สะท้อนถึง ทัศนคติของผู้ใช้ภาษาไทย จึงแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของผู้พูดส่งผลต่อการใช้ภาษา นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ ศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยา เช่น Saralamba (1995) ศึกษาคำว่า “เข้า” ที่เป็น การศึกษาภาษาเฉพาะสมัย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายตามปริบทและวิเคราะห์ความหมายมโน ทัศน์ของคำว่า “เข้า” ผลการศึกษาชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ของคำหลายความหมาย โดยคำว่า “เข้า” มี

ความหมายเปลี่ยนไปตามบริบทที่ปรากฏ แต่ละความหมายมีความสัมพันธ์กันและมีโน้ตชนร่วมกัน คือ แสดงลักษณะของการเคลื่อนที่ไปอยู่ในที่หมายซึ่งเป็นบริเวณที่ปิดล้อมโดยทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าสู่ที่หมาย แนวทางการวิเคราะห์นี้สามารถนำไปใช้ได้กับการวิเคราะห์ความหมายของคำอื่น ๆ ที่ปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ และอยู่ในบริบทที่หลากหลาย

Khamsuwan, Khachen & Sangkhaman (2019) ศึกษาคำว่า “ตาม” ในภาษาไทย ในปัจจุบันจากมุมมองภาษาศาสตร์ปริชาน ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “ตาม” ในภาษาไทยเป็นคำหลายความหมาย สามารถแสดงความหมายได้ 5 ความหมาย คือ 1) ความหมายเหตุการณ์การเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันกับสิ่งที่เคลื่อนที่นำหน้า 2) ความหมายเหตุการณ์การเรียกตัว 3) ความหมายบ่งชี้ทิศทางของเหตุการณ์การเคลื่อนที่ 4) ความหมายบ่งชี้การเลียนแบบ การเอาอย่าง 5) ความหมายบ่งชี้ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ แถว แนว อยู่ แสดงให้เห็นว่าคำว่า “ตาม” ในภาษาไทยมีความหมายได้หลากหลายเมื่อปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยคำดังกล่าวมีความหมายพื้นฐานแสดงการเคลื่อนที่และทิศทางการเคลื่อนที่เชิงรูปธรรม เช่นเดียวกับคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน และได้ผ่านกระบวนการอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) จากความหมายแสดงทิศทางการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรมไปสู่ทิศทางการเคลื่อนที่เชิงนามธรรม

งานวิจัยข้างต้นสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาไทยว่าคำหนึ่งคำทำหน้าที่เป็นได้ทั้งคำกริยา คำบุพบท คำขยายกริยา และคำเชื่อมอนุภาคย์ โดยแสดงให้เห็นถึงลักษณะของคำในภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่จากคำบอกเนื้อหา (content word) กลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammatical word) และคำสามารถแสดงความหมายได้หลายความหมาย

ข้อมูลและวิธีการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวมข้อมูลภาษาไทยถิ่นอีสานจากเอกสารที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 9 จนถึงสมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2489 - 2563) โดยมีข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ตำราโหราศาสตร์พ่อจารย์บัวศรี ศรีสูง พ.ศ. 2493
- 1.2 คัมภีร์ยาโบราณอีสานฉบับวัดบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.3 นวนิยายที่แต่งโดยใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานปนกับภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 3 เรื่อง ดังนี้
 - 1) นวนิยายเรื่อง ลูกอีสาน ของคำพูน บุญทวี พ.ศ. 2519
 - 2) นวนิยายเรื่อง คำอ้าย ของยงค์ ยโสธร พ.ศ. 2532
 - 3) นวนิยายเรื่อง ฮัก ณ อีสาน ของพิมพ์ญา พ.ศ. 2558

เกณฑ์การเลือกนวนิยายเพื่อใช้เป็นข้อมูล ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่มีการปรากฏคำว่า “นำ” และมีการใช้คำว่า “นำ” ใกล้เคียงกับภาษาไทยถิ่นอีสานที่ใช้สนทนาโดยทั่วไปในกลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวันซึ่งผู้แต่งได้แปลคำภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาไทยมาตรฐานพร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำ และยกตัวอย่างบริบทในการปรากฏของคำไว้ด้วย

- 1.4 การค้นหาที่แต่งโดยใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานปนกับภาษาไทยมาตรฐาน เรื่อง หนูเห็นอินเทอร์เน็ต ของผดุง ไกรศรี พ.ศ. 2560-2562 จำนวน 24 เล่ม ตีพิมพ์ตั้งแต่เดือนมกราคม 2560-เดือนธันวาคม 2562
- เกณฑ์การเลือกการค้นหาเพื่อใช้เป็นข้อมูล ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเฉพาะการค้นหาที่มีการปรากฏคำว่า “นำ” และมีการใช้คำว่า “นำ” ใกล้เคียงกับภาษาไทยถิ่นอีสานที่ใช้สนทนาโดยทั่วไปในกลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน และผู้แต่งได้แปลคำภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาไทยมาตรฐานพร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำไว้ด้วย
- 1.5 ฐานข้อมูลออนไลน์ “ภาษาอีสานวันละคำ” ซึ่งใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสื่อสารทางเว็บไซต์ของชมรมศิลปวัฒนธรรมอีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย www.isan.clubs.chula.ac.th.
- 1.6 ฐานข้อมูลออนไลน์จากหนังสือสารานุกรมภาษาอีสาน - ไทย - อังกฤษ โดย ปรีชา พิณทอง www.isangate.com
- 1.7 Facebook page ใต้เตียงมข. <https://www.facebook.com/underbedKKU>.
- 1.8 ข้อมูลจากบทสนทนาของผู้พูดที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยใช้กรอบแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างของ Panupong (1993) และประยุกต์ใช้กรอบประโยคทดสอบจากงานวิจัยของ Rotphan (2012) เป็นเกณฑ์ในการจำแนกหมวดคำ ใช้แนวคิดการจำแนกหมวดคำบุพบทตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ของ Intratat (1996) และแนวคิดของ Bundhamedha (2011) ซึ่งจำแนกหมวดคำโดยใช้เกณฑ์หน้าที่ในการสื่อสารและเกณฑ์ความหมายเพื่ออธิบายความหมายของคำบุพบทและคำขยายกริยา

3. การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยในเชิงคุณภาพ รูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

4. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1. การจำแนกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน 2. ความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน จากข้อมูลตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 9 จนถึงสมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2489-2563) พบคำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำกริยา คำบุพบท คำขยายกริยา และคำเชื่อมอนุพากย์ โดยมีหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายตามปริบท ดังนี้

1. คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำกริยา

1.1 การจำแนกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำกริยา “นำ” ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน เมื่อจำแนกตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ พบว่า คำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของคำกริยาเดี่ยว และคำกริยาเรียง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ 1) คำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง 2) คำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง 3) คำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง ดังนี้

1.1.1 คำกริยาเดี่ยว

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างของ Panupong (1993) และกรอบประโยคทดสอบจากงานวิจัยของ Rotphan (2012) ทั้งนี้ได้ปรับเพิ่มรายละเอียดของกรอบประโยคทดสอบให้เข้ากับลักษณะของภาษาไทยถิ่นอีสานที่ปรากฏตามเอกสารและปริบทการสื่อสารในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเพื่อจำแนกหมวดคำกริยา “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน ดังนี้

พยาบาลนำคุณหมอ

(พยาบาลตามหมอ)

นามวลี 1 ____ นามวลี 2 (จุดหมาย)

พยาบาล นำ คุณหมอ

คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานสามารถแทนที่ในช่องว่าง ____ ของกรอบประโยคทดสอบนี้ได้ จึงจัดเป็นคำกริยากรรมที่มีค่านามปรากฏต่อท้าย โดยสังเกตว่า คำว่า “นำ” ที่ปรากฏในกรอบประโยคทดสอบนี้จะเป็นคำกริยาเดี่ยว คือ คำกริยาที่ปรากฏตัวเดียวในประโยค

คำกริยาเดี่ยว หมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบคำกริยา

นามวลี 1 ____ นามวลี 2 (จุดหมาย)

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วย นามวลี 1 คำกริยาเดี่ยวจะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบและปรากฏหน้านามวลี 2 ซึ่งเป็นจุดหมายของประโยค

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าคำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของหมวดคำกริยาเดี่ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) แม่นเจ้าสิหนีอ้ายไปอยู่หม่องไต่ **อ้ายลีนำเจ้า**

(แม่น้องจะหลบหนีพี่ไปอยู่ที่ใด พี่จะตามน้อง)

(ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)

นามวลี 1 ____ นามวลี 2 (จุดหมาย)

อ้าย (ลี) นำ เจ้า

ตัวอย่างที่ (1) คำว่า “นำ” เป็นคำกริยาเดี่ยว สามารถปรากฏแทนที่ในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ มีคำว่า “ลี” เป็นคำช่วยหน้ากริยา หมายถึง จะ โดยมีนามวลี 1 คือ “อ้าย” และนามวลี 2 คือ “เจ้า” คำว่า “นำ” เป็นคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรม คือ บุคคล

(2) **ตำรวจนำบักหอบ** กะยังบ่เห็นอยู่ พอกะห้วงมันอยู่เตะบักหอบหัน

(ตำรวจตามไอ้หอบ ก็ยังไม่เห็นเลย พอกะห้วงมันอยู่นะไอ้หอบนะ)

(ฮัก ณ อีสาน, 2558)

นามวลี 1 ____ นามวลี 2 (จุดหมาย)

ตำรวจ นำ บักหอบ

ตัวอย่างที่ (2) คำว่า “นำ” เป็นคำกริยาเดียว โดยมีนามวลี 1 คือ “ตำรวจ” และนามวลี 2 คือ “บักหอบ” เป็นจุดหมายของกริยาในประโยค คำว่า “นำ” เป็นคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรม คือ บุคคล

อย่างไรก็ตาม นามวลี 2 หรือจุดหมายของกรอบประโยคทดสอบคำกริยาเดียว มีการแสดงลักษณะของการเคลื่อนที่มีความหมายแตกต่างกัน มีทั้งนามวลี 2 หรือจุดหมายที่เคลื่อนที่ไปพร้อมกับนามวลี 1 เช่น ประโยค “ครูนำผู้อำนวยการโรงเรียน” และจุดหมายที่นำหน้านามวลี 1 โดยนามวลี 1 จะต้องเคลื่อนที่เข้าไปหาหรือไปถึง เช่น ประโยค “ป่าสีนารถ”

1.1.2 คำกริยา “นำ” ในหน่วยสร้างกริยาเรียง

Chuwicha (1993, p. 19) ให้ความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงว่า เป็นกลุ่มคำกริยาหรือกริยาวลี ตั้งแต่ 2 คำ หรือ 2 วลีขึ้นไปปรากฏเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมใด ๆ ปรากฏคั่นกลางระหว่างคำกริยานั้น ๆ ยกเว้นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยาที่อยู่ข้างหน้า และคำกริยานั้น ๆ ต้องสามารถปรากฏอิสระในประโยคเดี่ยวได้โดยมีความหมายคงเดิม

1) คำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง

คำว่า “นำ” ที่ปรากฏในโครงสร้างคำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียงจะปรากฏหน้ากริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรมซึ่งกริยาดังกล่าว แบ่งเป็นกริยาบอกทิศทาง และกริยาแสดงอาการ

คำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง หมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบกริยาเรียง

นามวลี 1 ____ กริยาวลีแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม นามวลี 2 (จุดหมาย)

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าว ประกอบด้วยนามวลี 1 คำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียงจะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบและปรากฏหน้ากริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม และนามวลี 2 ซึ่งเป็นจุดหมายของกริยาในประโยค โดยกริยาวลีที่ปรากฏในกรอบประโยคทดสอบของงานวิจัยนี้ หมายถึง คำกริยาคำเดียว หรือกลุ่มคำที่มีกริยานำหน้า

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่า คำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของคำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3) ช้อยนำไปเบ้งเจ้า

(ฉันทตามไปดูเธอ)

(หนูหิ้นอินเตอร์, 2562)

นามวลี 1 ____ กริยาวลีแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม

นามวลี 2 (จุดหมาย)

ช้อย นำ ไปเบ้ง

เจ้า

ตัวอย่างที่ (3) คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยาตัวแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง “นำไปเบ้ง” ซึ่งประกอบด้วย คำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง “นำ” กริยาบอกทิศทาง “ไป” และคำกริยาแสดงอาการ

“เบิ่ง” โดยมีนามวลี 1 คือ “ซ้อย” และนามวลี 2 คือ “เจ้า” เป็นจุดหมายของกริยาในประโยคที่เป็นรูปธรรม คือ บุคคล

(4) บ่าวหน่อเล่านำไปชอกหาไทมักเหล่าโทจนพ้อ

(หนุ่มหน่อตามไปค้นหาไทมักเหล่าสาโทจนพบ)

(ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)

นามวลี 1 ____ กริยาวลีแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม นามวลี 2 (จุดหมาย)

บ่าวหน่อเล่านำไปชอกหา

ไทมักเหล่าโท

ตัวอย่างที่ (4) จะเห็นได้ว่า คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง “นำไปชอกหา” ซึ่งประกอบด้วย คำกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง “นำ” คำกริยาบอกทิศทาง “ไป” ตามด้วยคำกริยาแสดงอาการคือ คำว่า “ชอก” และ “หา” โดยมีนามวลี 1 คือ “บ่าวหน่อเล่านำ” และนามวลี 2 คือ “ไทมักเหล่าโท” เป็นจุดหมายของกริยาในประโยคที่เป็นรูปธรรม

2) คำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

ข้อมูลภาษาไทยถิ่นอีสานสมัยปัจจุบันพบคำว่า “นำ” ที่ปรากฏในโครงสร้างคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง โดยปรากฏหลังกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม

คำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง หมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบกริยาเรียง

นามวลี 1 กริยาวลีแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม ____ นามวลี 2 (จุดหมาย)

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วย นามวลี 1 คำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียงจะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบและปรากฏหลังกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม และปรากฏหน้านามวลี 2 ซึ่งเป็นจุดหมายของกริยาในประโยค

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าคำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียงดังตัวอย่างต่อไปนี้

(5) เฮาจักโคจรตั้นเดินนำน้องนาถ

(เราจะเดินไปตามน้องนาถ)

(สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ ฉบับ ปรีชา พิณทอง, 2532)

นามวลี 1 กริยาวลีแสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม ____ นามวลี 2 (จุดหมาย)

เฮา จักโคจรตั้นเดิน

นำ น้องนาถ

ตัวอย่างที่ (5) คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง “จักโคจรตั้นเดินนำ” ซึ่งประกอบด้วย คำช่วยหน้ากริยา “จัก” หมายถึง จะ คำกริยาแสดงอาการ “โคจร” “ตั้น” “เดิน” และคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง “นำ” โดยมีนามวลี 1 คือ “เฮา” และนามวลี 2 คือ “น้องนาถ” จุดหมายของกริยาในประโยคซึ่งเป็นบุคคล แสดงการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรม

(6) อ้ายบตีฟ้าว้างไปไว ๆ แท้จนอ้ายดลอย่างนำอ้ายบตีบตัน

(อ้ายบัตริบเดินอย่างรวดเร็วจนอ้ายคลเดินตามอ้ายบัตริไม่ทัน)

(ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)

นามวลี 1 กริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรม ___ **นามวลี 2** (จุดหมาย)

อ้ายคล **ย่าง**

นำ **อ้ายบัตริ**

ตัวอย่างที่ (6) คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง “ย่างนำ” ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแสดงอาการ “ย่าง” และคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง “นำ” โดยมีนามวลี 1 คือ “อ้ายคล” และนามวลี 2 คือ “อ้ายบัตริ” เป็นจุดหมายของกริยาในประโยคที่เป็นรูปธรรม

3) คำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง

คำว่า “นำ” ปรากฏในหน่วยสร้างคำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง โดยปรากฏหลังกริยาแสดงอาการหรือกริยาบอกทิศทางและปรากฏหน้ากริยาแสดงอาการหรือกริยาบอกทิศทางก็ได้

คำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง หมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบกริยาเรียง

นามวลี 1 กริยาแสดงอาการ/กริยาบอกทิศทาง ___ **กริยาแสดงอาการ/กริยาบอกทิศทาง** **นามวลี 2**

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วย นามวลี 1 คำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียงจะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ จะปรากฏหลังกริยาแสดงอาการหรือกริยาบอกทิศทางและปรากฏหน้ากริยาแสดงอาการหรือกริยาบอกทิศทางและนามวลี 2

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่า คำว่า “นำ” ปรากฏในหน่วยสร้างของคำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(7) **เจ้าไปหานำเก็บเหรียญในกระทงปูนเป็ยง**

(เธอไปหาตามเก็บเหรียญในกระทงนุ่น)

(ใต้เตี้ยมข., 29 ตุลาคม 2562)

นามวลี 1 กริยาแสดงอาการ **กริยาแสดงอาการ** ___ **กริยาแสดงอาการ** **นามวลี 2**

เจ้า **ไป**

หา

นำ **เก็บ**

เหรียญในกระทง

ตัวอย่างที่ (7) คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง “ไปหานำเก็บ” ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่ “ไป” กริยาแสดงอาการ “หา” โดยมีคำว่า “นำ” เป็นคำกริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง ตามด้วยคำกริยาแสดงอาการ “เก็บ” โดยมีนามวลี 1 คือ “เจ้า” เป็นผู้กระทำกริยาและนามวลี 2 คือ “เหรียญในกระทง” เป็นกรรมของประโยค

(8) **พ่อใหญ่ตลไปใส่เบ็ดกบ ได้กบเอ็บใหญ่โตหนึ่ง ปลดออกจากเบ็ดแล้ว กำลังลืทักขา กบผัดหลุดมือ**

เต็นลงป่าข้าว พ่อใหญ่ตลโตดนำไปคุบกบ

(พ่อใหญ่ตลไปวางเบ็ดดักกบ ได้กบตัวใหญ่ตัวหนึ่ง ปลดออกจากเบ็ดแล้ว กำลังจะทักขา กบตันหลุดมือกระโดดลงไปป่าข้าว พ่อใหญ่ตลกระโดดตามไปตะคุบกบ)

(ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)

2. คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำบุพบท

2.1 การจำแนกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำบุพบท “นำ” ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

Panupong (1993) กล่าวว่า หมวดคำบุพบท อาจจะปรากฏหน้าคำนาม หรือปรากฏอยู่ระหว่างคำกริยากับคำนามก็ได้ ส่วน Intratat (1996, p. 25) ได้กล่าวถึง หมวดคำบุพบทตามทฤษฎีต้นแบบไว้ว่า คำบุพบทมีลักษณะประจำหมวดคำ ดังต่อไปนี้

[+ ปรากฏร่วมกับนามวลีเสมอ]

[+ ไม่ปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ]

[+ ความสัมพันธ์เชิงการระหว่างนามวลีกับกริยาวลี]

ผู้วิจัยนำแนวคิดของ Panupong (1993) และ Intratat (1996) ซึ่งอธิบายเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ของคำบุพบทว่า คำบุพบทจะปรากฏร่วมกับคำนามเสมอ โดยคำนามที่ปรากฏหลังคำบุพบทจะแยกห่างจากคำบุพบทไม่ได้ คำบุพบทอาจจะปรากฏอยู่ระหว่างคำกริยากับคำนามก็ได้ และไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธมาใช้ในการจำแนกคำบุพบท ส่วนของกรอบประโยคทดสอบผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบประโยคทดสอบคำบุพบทของ Rotphan (2012) ศึกษาคำว่า “ถึง” ในเชิงประวัติ และสร้างกรอบประโยคทดสอบขึ้นมาเพื่อให้ครอบคลุมโครงสร้างประโยคของข้อมูล ทั้งนี้ได้นำแนวคิด ไวยากรณ์โครงสร้างของ Panupong (1993) มาประยุกต์ใช้ร่วมด้วย

ข้อมูลภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่า คำบุพบทจะมีความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยากับนามวลีที่ปรากฏร่วมกันในประโยค เช่น ประโยค “ผักตำนินเกิดนำฮั่ว” หมายถึง ผักตำลึงเกิดตามรั้ว จะเห็นว่า คำบุพบท “นำ” มีความสัมพันธ์กับคำกริยา “เกิด” และนามวลีที่ปรากฏตามหลัง “ฮั่ว” ซึ่งเป็นสถานที่ หรือประโยค “หนูหีนอยู่นำฮ้ายทอง” หมายถึง หนูหีนอยู่กับพี่ทอง จะเห็นว่า คำบุพบท “นำ” มีความสัมพันธ์กับคำกริยา “อยู่” และมีนามวลีที่ปรากฏร่วมกันในประโยค “ฮ้ายทอง” ซึ่งเป็นผู้ร่วม (comitatives)

คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำบุพบทในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 ถึงสมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2489–2563) ปรากฏร่วมกับนามวลี มีความสัมพันธ์กับนามวลี และปรากฏหลังคำกริยาแสดงอาการอาการอยู่กับที่ หรือไม่ได้แสดงการเคลื่อนที่

คำบุพบท หมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบคำบุพบท

นามวลี 1 กริยาวลีที่ไม่ได้แสดงการเคลื่อนที่ _____ นามวลี 2

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วย นามวลี 1 คำบุพบทจะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ปรากฏหลังกริยาวลีที่ไม่ได้แสดงการเคลื่อนที่ และปรากฏหน้านามวลี 2 หรือมีการละนามวลีในฐานที่เข้าใจ

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าคำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของหมวดคำบุพบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(11) กะฮั่วนำฮ้ายนำเขา

(ก็รู้ว่านำอยู่กับเขา)

(หนูหีนอินเตอร์ ฉบับที่ 237, 2561)

ที่ +[__ตำแหน่งแหล่งที่] สามารถนำมาจำแนกตามอรรถลักษณะย่อยได้อีก 5 ชุดความหมาย คือ +[__สถานที่] +[__จุดหมาย] +[__จุดเริ่มต้น] +[__วิถี] และ +[__ทิศทาง]

จากข้อมูลผู้วิจัยพบความหมายของคำบุพบท “นำ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(13) มีผู้บ่าวสี่ไปขออนอนนำช้อยทีหนึ่ง

(มีชายหนุ่มจะไปขออนอนกับฉันครั้งหนึ่ง)

(ลูกอีสาน, 2538)

นำ [+บุพบท]+[__จุดหมาย]

ช้อย [+นามวลี+จุดหมาย+รูปธรรม]

ตัวอย่างที่ (13) คำว่า “นำ” เป็นคำบุพบท มีความหมายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนามวลี 1 คือ “ผู้บ่าว” และนามวลี 2 คือ “ช้อย” ในสถานะของผู้กระทำร่วม

(14)เห็นดบดมักเกิดนำขอนดอก

(เห็นดกระด้างมักเกิดตามขอนไม้ผู้)

(ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)

นำ [+บุพบท]+[__วิถี]

ขอนดอก [+นามวลี+วิถี+รูปธรรม]

ตัวอย่างที่ (14) คำว่า “นำ” เป็นคำบุพบทที่มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “ตาม” ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏหน้านามวลีที่มีความหมายเป็นวิถีที่เกิดคำกริยาได้ คือ นามวลี 2 “ขอนดอก” เพื่อแสดงจุดหมายที่เป็นรูปธรรม

(15) ให้จ่านำฮิตคลองอันนี้ อย่าหลงลืมหากจักเห็นเมื่อหน้า

(ให้จำตามจารีตประเพณีอันนี้ อย่าหลงลืมหากจะเห็นภายหลัง)

(ตำรายาวัดบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เล่มที่ 2,2553)

นำ [+บุพบท] +[__จุดหมาย]

ฮิตคลอง [+นามวลี+จุดหมาย+นามธรรม]

ตัวอย่างที่ (15) คำว่า “นำ” เป็นคำบุพบทที่มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “ตาม” ในภาษาไทยมาตรฐาน ปรากฏหน้านามวลี 2 คือ “ฮิตคลอง” เพื่อแสดงจุดหมายที่เป็นนามธรรม

3. คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยา

3.1 การจำแนกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำขยายกริยา “นำ” ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

Panupong (1993, p. 63) กล่าวถึงลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหมวดคำกริยาวิเศษณ์ว่า เป็นคำที่ปรากฏหลังคำกริยา ทำหน้าที่ขยายกริยา และสามารถแสดงในกรอบประโยคทดสอบ ดังนี้

นาม กริยากรรม _____

คำที่ปรากฏหลังกริยากรรมในกรอบประโยคทดสอบนี้มีเงื่อนไขอยู่ว่า จะต้องไม่ใช่คำลงท้าย จึงจะถือว่าเป็นคำขยายกริยา เช่น จัง เหลือเกิน ก่อน ด้วย อีก มาก เป็นต้น

Panupong (1993) ยกตัวอย่างคำว่า “ด้วย” ในหมวดกริยาวิเศษณ์ ดังนี้

เพื่อน มา ด้วย

โดยทั่วไปแล้ว คำกริยากรรมในประโยคสามารถปรากฏตามลำพังหรือเรียงต่อกับกริยาอื่น ๆ ได้หลายคำ โดยกริยาที่เรียงกันนั้นล้วนมีความหมายในตัวเองและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีประธานร่วมกัน และไม่ปรากฏคำปฏิเสธคั่นระหว่างกัน ด้วยเหตุนี้อาจทำให้ไม่สามารถตัดสินได้ว่าคำที่ปรากฏท้ายกริยากรรมเป็นคำใด ระหว่างคำกริยาในกริยาเรียงกับคำขยายกริยา อย่างไรก็ตามวิจันตนีให้หลักทดสอบด้วยการนำคำที่ตามหลังกริยามาใช้กับคำซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยค และพิจารณาว่ามีความหมายเหมือนเดิมหรือไม่ ถ้ามีความหมายเดิมก็เป็นคำกริยากรรม ถ้าความหมายไม่เหมือนเดิมหรือไม่ได้ความก็เป็นคำขยายกริยา

ภาษาไทยถิ่นอีสานคำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำขยายกริยาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Panupong (1993) ตัวอย่างเช่น

น้องอ้มมิตอ้มซิม บ่มาเล่นนำ

(น้องอ้มหายเจียบไปเลย ไม่มาเล่นด้วย)

ประโยค “น้องอ้มคือมิตอ้มซิมบ่มาเล่นนำ” สามารถใช้ว่า “น้องอ้มมิตอ้มซิม” “น้องอ้มบ่มา” น้องอ้มบ่เล่น” ได้ คำว่า “เล่น” จึงเป็นคำกริยากรรมและมีลักษณะของกริยาเรียง “มาเล่น” กล่าวคือ มีประธานร่วมกันกับกริยา “มา” มีลักษณะการกระทำต่อเนื่องกัน แต่ “น้องอ้มนำ” ไม่ได้ความ ดังนั้นคำว่า “นำ” จึงเป็นคำขยายกริยา

ดังนั้น ผู้วิจัยนำแนวคิดของ Panupong (1993, p. 63) มาประยุกต์ใช้ในการจำแนกหมวดคำขยายกริยา “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานโดยกำหนดว่า คำขยายกริยาหมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบคำขยายกริยา

นามวลี กริยากรรม _____

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วย นามวลี 1 โดยคำขยายกริยาจะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบและปรากฏหลังกริยากรรม

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าคำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของหมวดคำขยายกริยาดังตัวอย่างต่อไปนี้

(16) แม่่นล่จะคับ เป็นความจริง ตอนยายไหมเขียนจดหมายผมอยู่นำ ในจดหมายทั้งเปิดหั้นเป็นลายมือยายไหม พิสูจน์ได้คับ

(ใช้แล้วครับ เป็นความจริง ตอนยายไหมเขียนจดหมายผมอยู่ด้วย ในจดหมายทั้งหมดนั้นเป็นลายมือยายไหม พิสูจน์ได้ครับ)

(ฮัก ณ อีสาน, 2558)

นามวลี กริยากรรม _____

ผม อยู่ นำ

ตัวอย่างที่ (16) คำว่า “นำ” ปรากฏหลังนามวลี คือ “ผม” และคำกริยา “อยู่” ดังนั้นคำว่า “นำ” จึงเป็นคำขยายกริยาเพื่อแสดงการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

(17) ยามฝนตกเป็นห่วงอีพ้อเฒ่าแท้ได้ อยู่บ้านหลังคาเพิง **ข้อยคินนำ**

(เวลาฝนตกเป็นห่วงพ้อมาก ๆ อยู่บ้านหลังคาเพิง ฉันทาคิดด้วย)

(บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2563)

นามวลี กริยากรรม _____

ข้อย คิน นำ

ตัวอย่างที่ (17) คำว่า “นำ” ปรากฏหลังนามวลี คือ “ข้อย” และคำกริยากรรม “คิน” ดังนั้นคำว่า “นำ” จึงเป็นคำขยายกริยาเพื่อแสดงการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

3.2 ความหมายของคำขยายกริยา “นำ”

คำว่า “นำ” ที่ปรากฏเป็นคำขยายกริยามีความหมายพ้องกับคำว่า “ด้วย” ในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่ง Bundhumedha (2011, p. 63) กล่าวถึงความหมายของคำว่า “ด้วย” ว่าสามารถใช้บอกการเข้าร่วม การมีส่วนร่วม แสดงความหมายว่า เจ้าของกริยาได้ทำกริยานั้น ๆ ร่วมกับผู้อื่นหรือต่อผู้อื่น เจ้าของกริยาทำกริยา ร่วมกับอีกกริยาหนึ่งและในบางกรณีกริยาที่ร่วมกระทำนั้นอาจเป็นกริยาเดียวกันแต่ต่างเพียงสิ่งที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามคำว่า “นำ” ที่ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยานั้น แม้จะมีความหมายบอกผู้ร่วมที่เป็นการกระทำต่อกัน และความหมายบอกผู้ร่วมที่เป็นการไปกระทำร่วมกับผู้ใดผู้หนึ่งคล้ายคำว่า “นำ” ที่เป็นคำบุพบท แต่คำขยายกริยา “นำ” ปรากฏในตำแหน่งที่ต่างจากกรอบประโยคทดสอบของคำบุพบท เนื่องจากคำขยายกริยาสามารถปรากฏเป็นส่วนขยายหลังคำกริยาเพียงลำพัง ส่วนคำบุพบทนั้นจะต้องมีคำนามหรือนามวลีเป็นส่วนประกอบท้ายเสมอ

ดังนั้นคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานจึงแบ่งเป็นความหมายย่อย 2 ความหมาย คือ 1) เจ้าของกริยาได้ทำกริยาร่วมกับบุคคลอื่นหรือต่อบุคคลอื่น 2) เจ้าของกริยาทำกริยาร่วมกับอีกกริยาหนึ่ง

จากข้อมูลผู้วิจัยพบความหมายของคำขยายกริยา “นำ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(18) คุณิลกะไปนำได้อ

(ครุณิลก็ไปด้วยนะ)

(ฮัก ณ อีสาน, 2558)

นำ [+ขยายกริยา+การเข้าร่วม+การเคลื่อนที่]

ตัวอย่างที่ (18) คำว่า “นำ” เป็นคำขยายกริยาแสดงความหมายว่า เจ้าของกริยาได้ทำกริยาร่วมกับผู้อื่นโดยมีนามวลี 1 คือ “คุณิล” เป็นผู้กระทำกริยา คือ “ไป” ซึ่งเป็นคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่

(19) ถ้ากุนังกินหมุกระทะ ดูประกวตดาวเดือนปีนี้ไปนำ กูว่ากูต้องแตกตายก่อน

(ถ้าฉันกินหมุกระทะ ดูประกวตดาวเดือนปีนี้ไปด้วย กูว่ากูต้องแตกตายก่อน)

(ใต้เตียงมข., 8 กันยายน 2562)

นำ [+ขยายกริยา+แสดงการกระทำ-การเคลื่อนที่]

ตัวอย่างที่ (19) คำว่า “นำ” เป็นคำขยายกริยาแสดงความหมายว่า เจ้าของกริยาได้ทำกริยาร่วมกับอีกกริยาหนึ่ง คนเดียวทำกริยาสองอย่าง โดยมีนามวลี 1 คือ “กู” เป็นผู้กระทำกริยา คือ กริยาวลี “นั่งกิน (หมุกระทะ)” และ “ดู (ประกวดดาวเดือนปีนี้)”

4. คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์

4.1 การจำแนกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำเชื่อมอนุพากย์ “นำ” ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

Panupong (1993, p. 76) กล่าวว่า คำเชื่อมอนุพากย์ เป็นคำที่ไม่ปรากฏในประโยคสามัญ แต่จะปรากฏในประโยคผสมหรือประโยคซับซ้อน ซึ่ง Panupong (1993, p. 76) ไม่ได้สร้างกรอบประโยคทดสอบเพื่อใช้ตัดสินหมวดคำเชื่อมอนุพากย์ไว้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของ Rotphan (2012, p. 104) มาประยุกต์ใช้ในการจำแนกหมวดคำเชื่อมอนุพากย์

คำว่า “นำ” สามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบคำเชื่อมอนุพากย์ ในตำแหน่งที่ต่างกัน ดังนี้

- 1) ปรากฏระหว่างอนุพากย์ 1 และอนุพากย์ 2
- 2) ปรากฏหน้าอนุพากย์ 1 และอนุพากย์ 2

คำเชื่อมอนุพากย์ หมายถึง คำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

กรอบประโยคทดสอบคำเชื่อมอนุพากย์

อนุพากย์ 1 _____ อนุพากย์ 2

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วย อนุพากย์ 2 อนุพากย์ โดยคำเชื่อมอนุพากย์ จะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ คือ ปรากฏหลังอนุพากย์ 1 และปรากฏหน้าอนุพากย์ 2

(20) ซ้อยซีเรียสนำเงินบ่พอใช้

(ฉันทซีเรียสเพราะเงินไม่พอใช้)

(บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2561)

อนุพากย์ 1	_____	อนุพากย์ 2
ซ้อยซีเรียส	<u>นำ</u>	เงินบ่พอใช้

ตัวอย่างที่ (20) คำว่า “นำ” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์โดยปรากฏเชื่อมอนุพากย์ 1 คือ “ซ้อยซีเรียส” และอนุพากย์ 2 คือ “เงินบ่พอใช้” เพื่อแสดงสาเหตุของเหตุการณ์

กรอบประโยคทดสอบคำเชื่อมอนุพากย์

_____ อนุพากย์ 1 อนุพากย์ 2

กรอบประโยคทดสอบดังกล่าวประกอบด้วยอนุพากย์ 2 อนุพากย์ โดยคำเชื่อมอนุพากย์ จะเป็นคำที่สามารถปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ คือ ปรากฏหน้าอนุพากย์ 1 และอนุพากย์ 2

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าคำว่า “นำ” ปรากฏในโครงสร้างของหมวดคำเชื่อมอนุพากย์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(21) เป็นนำเศรษฐกิจจิปต๋ ซ้อยเลยต้องประหยัด

(เป็นเพราะเศรษฐกิจไม่ดี ฉันทเลยต้องประหยัด)

(บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2562)

_____	อนุพากย์ 1	อนุพากย์ 2
-------	------------	------------

เป็นน้า เศรษฐกิจปกติ ซ้อยเลยต้องประหยัด

ตัวอย่างที่ (21) คำว่า “เป็นน้า” ประกอบด้วยคำกริยา “เป็น” ประสมกับคำเชื่อมอนุพากย์ “น้า” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ประสม โดยปรากฏหน้าอนุพากย์ 1 คือ “เศรษฐกิจปกติ” และอนุพากย์ 2 คือ “ซ้อยเลยต้องประหยัด” เพื่อแสดงเหตุที่ทำให้เกิดผลคล้ายตาม

4.2 ความหมายของคำเชื่อมอนุพากย์ “น้า”

คำว่า “น้า” ที่ปรากฏในหมวดคำเชื่อมอนุพากย์มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “เพราะ” ในภาษาไทยมาตรฐาน มักจะปรากฏหลังคำว่า “เป็น” กลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ประสม “เป็นน้า” มีความหมายว่า เป็นเพราะ เกิดขึ้นจาก ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์ 2 อนุพากย์ให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันเพื่อแสดงเหตุที่ทำให้เกิดผลคล้ายตาม ตลอดจนแสดงความสอดคล้องสัมพันธ์กันของเหตุการณ์

จากข้อมูลผู้วิจัยพบความหมายของคำเชื่อมอนุพากย์ “น้า” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(22) เป็นน้าทองขึ้นราคา คนกะเลยพากันเอาทองมาขาย

(เป็นเพราะทองขึ้นราคา คนก็เลยพากันเอาทองมาขาย)

(บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2562)

น้า [เชื่อมอนุพากย์]+[อนุพากย์ที่เป็นเหตุ___+ ___อนุพากย์ที่เป็นผล]

ตัวอย่างที่ (22) คำว่า “เป็นน้า” เป็นคำเชื่อมอนุพากย์มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “เป็นเพราะ” ในภาษาไทยมาตรฐาน การประสมของคำว่า “เป็น” และคำว่า “น้า” กลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ประสม “เป็นน้า” ปรากฏหน้าอนุพากย์ที่เป็นเหตุ คือ “ทองขึ้นราคา” และอนุพากย์ที่เป็นผล คือ “คนกะเลยพากันเอาทองมาขาย” คำเชื่อมอนุพากย์ “เป็นน้า” มีความหมายแสดงสาเหตุของเหตุการณ์

(23) ซ้อยปวดหัวน้าเงินบ่พอจ่ายค่าเทอมลูก

(ฉันปวดหัวเพราะเงินไม่พอจ่ายค่าเทอมลูก)

(บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2563)

น้า [เชื่อมอนุพากย์]+[___อนุพากย์ที่เป็นผล]+[อนุพากย์ที่เป็นเหตุ___]

ตัวอย่างที่ (23) คำว่า “น้า” เป็นคำเชื่อมอนุพากย์มีความหมายเทียบได้กับคำว่า “เพราะ” “เพราะว่า” ในภาษาไทยมาตรฐาน โดยเชื่อมโยงอนุพากย์จากที่เป็นผล คือ “ซ้อยปวดหัว” ไปสู่อนุพากย์ที่เป็นสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ “เงินบ่พอจ่ายค่าเทอมลูก” เพื่อแสดงความสอดคล้องสัมพันธ์กันของเหตุการณ์

คำเชื่อมอนุพากย์ “น้า” ต่างจากคำบุพบท “น้า” เนื่องจากมีหน้าที่และความหมายต่างกัน เมื่อคำว่า “น้า” ปรากฏเป็นคำเชื่อมอนุพากย์จะปรากฏหน้าอนุพากย์หรือปรากฏระหว่างอนุพากย์ มีความหมายแสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ แสดงความเป็นเหตุเป็นผล ส่วนคำว่า “น้า” ที่เป็นคำบุพบทจะปรากฏหน้านามวลี มีความสัมพันธ์กับนามวลีหรือกริยาที่ปรากฏร่วมเพื่อแสดงจุดหมาย ตำแหน่ง หน้าที่ ความเกี่ยวข้อง ตลอดจนแสดงการเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วม ทั้งนี้ไม่สามารถแยกคำบุพบท “น้า” ออกจากนามวลีที่ตามหลังได้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 ถึงสมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2489 - 2563) พบว่า คำว่า “นำ” ปรากฏเป็นคำกริยา คำบุพบท คำขยายกริยา และคำเชื่อมอนุพากย์ สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

หมวดคำ	หน้าที่ทางไวยากรณ์	ความหมาย	ตัวอย่าง
คำกริยา	องค์ประกอบหลักของหน่วยสร้างกริยาลีในประโยค	แสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรม	ยำนนำผู้เฒ่า ผีเข้าบ่จกกินดับกินไต (สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย- อังกฤษ ฉบับ ปรีชา พิณทอง, 2532)
		แสดงอาการเลียนแบบเอาอย่าง	ลาวเฮ็ดนำช้อย (บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2563)
คำบุพบท	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำบอกเนื้อหากับนามวลี	แสดงความหมายบอกผู้ร่วมที่เป็นการกระทำต่อกัน หรือผู้ร่วมที่เป็นการไปกระทำร่วมกับผู้ใดผู้หนึ่ง	บักห่าน้อยไปน่านำแม่เต๋อ (ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)
		แสดงจุดหมายที่เป็นรูปธรรม	น้องแตงโมตั้งแต่น้อย ๆ คือสีเป็นตาชี่คือเนาะ นำขามีแต่แป้วขาลายอำอำอยู่ (ภาษาอีสานวันละคำ, www.isan.clubs.chula.ac.th)
		แสดงจุดหมายที่เป็นนามธรรม	ให้จ่านำฮิตคลองอันนี้ อย่าหลงลืมหากจักเห็นเมื่อหน้า (ตำรายาวิธบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เล่มที่ 2 หน้า 154)
คำขยายกริยา	ขยายกริยาลี	เจ้าของกริยาได้ทำกริยาที่ร่วมกับบุคคลอื่นหรือต่อบุคคลอื่น	พอดิบักหอบมันผ่านมาอำยจ่อยเลาะบั้งคับให้มันนั่งกินเหล่านำ (ฮัก ณ อีสาน, 2558)
		เจ้าของกริยาทำกริยาร่วมกับอีกกริยาหนึ่ง	ถ้ากุนั่งกินหมูกระทะ ดูประกวตดาวเดือนปี่นี้ไปนำกว่ากูต้องแตกตายก่อน (ใต้เตี้ยมข., 8 กันยายน 2562)
คำเชื่อมอนุพากย์ (เดี่ยว)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ 2 อนุพากย์	แสดงเหตุ	ปี่นี้พ่อค้ำแม่ค้ำทุกซ์หลายนำชายของปดี (บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2562)
		แสดงความสอดคล้องสัมพันธ์ของเหตุการณ์	ช้อยคิตยักนำลูกชายมักโดตเรียน (บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2562)
คำเชื่อมอนุพากย์ประสม (เป็นนำ)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ 2 อนุพากย์	แสดงเหตุ	คนบ่อยากเข้าโรงหนังเป็นนำย่านติดโควิด (บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2563)
		แสดงความสอดคล้องสัมพันธ์ของเหตุการณ์	หัวหน้าบ่มาเฮ็ดงานหลายมือ เป็นนำลาวไปเก็บข้อมูลวิจัย (บทสนทนาภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน, 2562)

จากตารางดังกล่าว คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานสมัยปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความหมาย โดยสามารถทำหน้าที่เป็นคำกริยาซึ่งจัดเป็นคำบอกเนื้อหาที่สามารถสื่อความหมายได้โดยลำพัง และเป็นคำบุพบท คำขยายกริยา และคำเชื่อมอนุพากย์ ซึ่งจัดเป็นคำไวยากรณ์ที่ไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็นใจความหลักของประโยครวมทั้งไม่สามารถปรากฏตามลำพัง ต้องอาศัยคำหลักหรือปริบทมาช่วยด้านความหมายของคำว่า “นำ” พบว่า มีความหมายแสดงอาการเคลื่อนที่ที่เป็นรูปธรรมเมื่อทำหน้าที่เป็น “คำกริยา” มีความหมายที่เป็นนามธรรมมากขึ้นเมื่อทำหน้าที่เป็น “คำบุพบท” นอกจากนี้เมื่อทำหน้าที่ “คำขยายกริยา” มีความหมายว่าเจ้าของกริยาได้ทำกริยาร่วมกับบุคคลอื่นหรือต่อบุคคลอื่น และมีความหมายว่าเจ้าของกริยาทำกริยาร่วมกับอีกกริยาหนึ่ง และเมื่อทำหน้าที่เป็น “คำเชื่อมอนุพากย์” จะมีความหมายแสดงความเป็นเหตุเป็นผล

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า คำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานเมื่อปรากฏในปริบทที่แตกต่างกันจะทำหน้าที่ทางไวยากรณ์แตกต่างกัน แต่คำดังกล่าวยังคงมีความหมายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ โดยสื่อความหมายของการเคลื่อนที่จากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดหมาย การเคลื่อนที่จากเหตุการณ์หนึ่งไปสู่อีกเหตุการณ์หนึ่ง แสดงจุดหมายที่เป็นตำแหน่งแหล่งที่รวมถึงจุดหมายที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้ยังคงมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุจุดหมาย

การศึกษาหมวดคำและความหมายของคำในภาษาไทยมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ เช่น Sane (2013) ศึกษาหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ด้วย” ในภาษาไทย แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานมีลักษณะการใช้คำที่ต่างกันบางประการ เช่น ประโยคภาษาไทยมาตรฐาน “เขาต้อนรับแขกด้วยความยินดี” คำว่า “ด้วย” ปริบทนี้เป็นคำบุพบทมีความหมายบอกการก “ลักษณะ” แต่ประโยคในภาษาไทยถิ่นอีสานจะไม่ได้พูดว่า “เขาต้อนรับแขกนำความยินดี” และคำว่า “นำ” นอกจากนี้ภาษาไทยถิ่นอีสานที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่ได้ปรากฏเป็นคำลงท้ายเช่นคำว่า “ด้วย” เป็นต้น Khamsuwan, Khachen & Sangkhaman (2019) ศึกษาคำว่า “ตาม” ในภาษาไทยในปัจจุบัน พบว่า ความหมายของคำกริยา “ตาม” แสดงอาการเคลื่อนที่ที่มีความเป็นรูปธรรมสูงที่สุด และเมื่อเป็นคำบุพบทจะมีการขยายความหมายออกโดยเพิ่มความหมายแสดงทิศทางของเหตุการณ์เคลื่อนที่เชิงนามธรรม เช่นเดียวกับคำกริยา “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานมีความหมายพื้นฐาน คือ แสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรมเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันสิ่งรูปธรรมที่นำหน้า และมีความหมายอื่นเพิ่มขึ้นเมื่อปรากฏเป็นคำบุพบท คำขยายกริยา และคำเชื่อมอนุพากย์

การสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่า มีการใช้คำว่า “นำ” ในปริบทการสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนแต่พบมากในภาษาพูด โดยปัจจัยที่ทำให้คำว่า “นำ” มีการปรากฏหลายหมวดคำและหลายความหมายมาจากการสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารพยายามที่จะเข้าใจเนื้อหาของสารร่วมกัน ผู้รับสารเข้าใจความหมายของคำว่า “นำ” ตรงตามเจตนาของผู้ส่งสาร เมื่อคำว่า “นำ” ซึ่งแต่เดิมทำหน้าที่เป็นคำกริยาหรือคำบอกเนื้อหาถูกนำไปใช้ในปริบทการสื่อสารที่ต่างไปส่งผลทำให้คำดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความหมาย อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามธรรมชาติของภาษาและเป็นสิ่งเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ที่อยู่ในสมัยเดียวกันหรือข้ามสมัย ดังที่

Chamniroksan (1983) กล่าวว่า ภาษาแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน แม้ในภาษาเดียวกันก็ยังมี ความแตกต่างกันตามสมัย และในสมัยเดียวกันก็ยังมี ความแตกต่างกัน ในถิ่นเดียวกันภาษา ก็มีความแตกต่างกันไป ตามสังคมและกลุ่มบุคคล การเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปทำให้คนในสมัยเดียวกันยัง เข้าใจกันได้ แต่เมื่อเวลาล่วงเลยไปความแตกต่างจะมีมากขึ้น ความหมายของคำก็ต้องเปลี่ยนแปลงหรือเพี้ยน ไปจากเดิม

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคำว่า “นำ” ในภาษาไทยถิ่นอีสานปรากฏอยู่หลายหมวดคำทั้งคำกริยา คำขยายกริยา คำบุพบท และคำเชื่อมอนุพากย์ ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวมีกระบวนการทางปริชานเป็นปัจจัย ผลักดัน Thepkanjana (2016) กล่าวว่า กระบวนการทางปริชานเป็นปัจจัยผลักดันกลไกทางภาษาที่ก่อให้เกิด กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ประกอบด้วย 2 กระบวนการใหญ่ ๆ ได้แก่ กระบวนการอุปลักษณะและ กระบวนการนามนัย กระบวนการอุปลักษณะเป็นการเคลื่อนย้ายความหมายข้ามวงความหมายที่ต่างกัน โดยทั่วไปอุปลักษณะเป็นการย้ายความหมายจากวงความหมายรูปธรรมไปยังวงความหมายนามธรรม จะเห็นได้ ว่า คำว่า “นำ” เมื่อเปลี่ยนจากคำกริยาเป็นคำบุพบทนั้น มีการขยายความหมายเชิงอุปลักษณะ จากกลุ่ม มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับมนุษย์ มาสู่กลุ่มมโนทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่ และกลุ่มมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม กล่าวคือ มีการ ขยายความหมายแสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมายที่เป็นรูปธรรมไปสู่ความหมายแสดงทิศทางของการ เคลื่อนที่ที่มีเป็นนามธรรม ส่วนกระบวนการนามนัยเป็นกระบวนการอนุมานทางวัจนปฏิบัติ กระบวนการนาม นัยก่อให้เกิดความหมายซึ่งบังเป็นนัยที่เป็นความหมายที่อยู่เคียงข้างความหมายประจำรูปในวงความหมาย เดียวกัน และความหมายซึ่งบังเป็นนัยนั้นก็ได้กลายเป็นความหมายประจำรูปในที่สุด นอกจากนี้กระบวนการ อนุมาน (inference) ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุให้ความหมายของคำมีการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารบาง สถานการณ์ผู้ฟังสรุปหรือคาดเดาความหมายจากสิ่งที่ผู้พูดได้ส่งสารออกไป ซึ่งอาจจะเกินกว่าสิ่งที่ผู้พูดต้องการ สื่อสาร รวมถึงตีความหมายตาม que ผู้ฟังเข้าใจ ตัวอย่างเช่น คำว่า “นำ” เป็นคำกริยาในภาษาไทยถิ่นอีสานที่มี การเปลี่ยนแปลงความหมายเมื่อเป็นคำขยายกริยา ดังประโยค “ยายไหมรวยคักอีหลี มีรถเบนซ์นำ” (ยายไหม รวยมาก มีรถเบนซ์ด้วย) ในบริบทนี้ผู้พูดอาจมีเจตนาชื่นชมว่า ยายไหมรวยมากสามารถซื้อรถเบนซ์ได้ด้วย สำหรับผู้ฟังอาจอนุมานว่าผู้พูดต้องการสื่อความหมายว่า ทำไมยายไหมถึงรวยขนาดนี้ มีรถเบนซ์ด้วย และอาจ ตีความไปไกลกว่าเจตนาที่แท้จริงของผู้พูด หรือประโยค “เช็คสถานการณ์น้ำแล้ว กะเช็คสถานะนักศึกษาจะ ของนำไหนแหละเหิง (เช็คสถานการณ์น้ำแล้วก็เช็คสถานะนักศึกษาตัวเองด้วยนะเหิง) (ใต้เตียงมข., 2 กันยายน 2562) คำว่า “นำ” ในบริบทนี้เป็นคำขยายกริยาและยังมีการสร้างความหมายที่ซ่อนอยู่ในภาษาโดย ผู้ฟังอาจจะตีความตามที่ตนเองเข้าใจว่าผู้พูดบอกให้ทำกริยาหนึ่งร่วมกับกริยาหนึ่งเพราะความเป็นห่วงหรือ แฝงไว้ซึ่งการเสียดสีก็ได้

นอกจากนี้ยังมีประโยคที่น่าสนใจเช่น “เอ้า ก็เอื้อยคำกองยันทิดจุ่นเล่นนำผู้สาวนั่นนะ” (ลูกอีสาน ,2538) ประโยคดังกล่าวคำว่า “นำ” เป็นคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมาย คือ ผู้สาว อย่างไรก็ตาม คำว่า “นำ” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง “เล่นนำ” มีความหมายโดยตรงคือ “วิ่ง ตาม” และแฝงความหมายโดยนัยหมายถึง “หนีตาม” จึงกล่าวได้ว่า ทศนคติของผู้ใช้ภาษามีอิทธิพลทำให้

คำบอกเนื้อหาในภาษาไทยถิ่นอีสานมีการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นคำไวยากรณ์ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ใช้ภาษา ตลอดจนเหตุการณ์แวดล้อมของผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยพบว่า ภาษาไทยถิ่นอีสานยังมีคำบอกเนื้อหาทั้งคำกริยาและคำนามอีกหลายคำที่น่าสนใจศึกษา ทั้งแบบข้ามสมัยและแบบเฉพาะสมัย สามารถเก็บข้อมูลจากโบราณและเอกสารที่มีผู้ปริวรรตไว้ ศึกษาจากวรรณกรรม พจนานุกรม ผู้บอกภาษาและบทสนทนาของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวันซึ่งการวิจัยทางด้านนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สนใจศึกษาปรากฏการณ์ของภาษาไทยถิ่น ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นอีสานได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Bundhamedha, N. (2011). *Waiyakorn Thai* [Thai Grammar Sixth Edition]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- _____. (1991). *Kan jamnaek kham nai phasathai* [Word Classification in Thai]. *Language Journal*. 8(1).11-16.
- Bunthawee, K. (1995). *Look isan* [A Child of the Northeast]. Bangkok: Bannakit trading.
- Chamniroksarn, D. (1983). *phasasat choengprawat lae phasathai priaptiap* [Historical Linguistics and Comparative Thai]. Bangkok: Chulalongkorn.
- Chuwicha, Y. (1993). *Khvam pen prayok khong nuay sang kriya riang nai phasathai* [Clausehool in Serial Verb Constructions in Thai]. (Doctorial's thesis, Chulalongkorn University).
- Intratrat, C. (1996). *Krabuankan thee kham kriya klay pen kham bupphabot nai phasathai* [Grammaticalization of verbs into prepositions in Thai] (Doctorial's thesis, Chulalongkorn University).
- Jaemniyom, R. (2003). *Kan sukxa kham bupphabot thee klay ma jak kham kriya nai pasathai* [A study of preposition converted from verbs in Thai]. (Master's thesis, Silpakorn University).
- Jannawech, C. (2010). *Tamra ya wat thamuang lem 2* [Wat thamuang pharmacopeia, volume 2]. Mahasarakham: Mahasarakham University Press.
- Jaratjarungkiat, S. (2008). *Yang: kan sukxa choeng prawat [/jan/ : A diachronic study]*. (Master's thesis, Chulalongkorn University).
- Khamsuwan, P., Khachen T., Sangkhaman, U. (2019). *Sukxa kham wa "tam" nai phasathai* [A Study of /taam/ in Thai]. *Vannavidas Journal*. 19(2). 179-207.
- Kraisri, P. (2017). *Noohin inter* [Noohin Inter]. Bangkok: Banluesat Press.
- _____. (2018). *Noohin inter* [Noohin Inter]. Bangkok: Banluesat Press.
- _____. (2019). *Noohin inter* [Noohin Inter]. Bangkok: Banluesat Press.
- Liewphenwong, S. et al. (1989). *Pochananukom isan-klang chabap mokho-sowotho* [Isan-Klang Dictionary, KCU-UCI Manuscript]. Khonkaen: Siriphan Press.
- Pagetaitiang, A. (2020). *face book tai tiang mokho* [Fcaebook Taitiang Mokho]. Retrieved from <https://www.facebook.com/underbedKKU>.
- Phanupong, W. (1993). *Khongsang phasathai: rabop waiyakorn* [The structure of Thai: Grammatical system. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

- Phasaisanwanlakhom, A. (2019) *Phasa isan wan la kham* [one day one Isan word]. Retrieved from www.isan.clubs.chula.ac.th.
- Phinthong, P. (1989). *Saranukom phasa isan-thai-english chabup preecha phinthong* [Isan-Thai-English Encyclopedia, Preecha Phinthong manuscript]. Retrieved from www.isangate.com.
- Pimya, A. (2015). *Hak na Isan* [Love Isan]. Bangkok: Pimyabook Press.
- Rotphan, K. (2012). *Thueng: kan suksa choengprawat* [/thun/: a historical study] (Master of arts thesis, Chulalongkorn University).
- Sane, N. (2013). *Kan klay pen kham waiyakorn khong “duay”* [Grammaticalization of “du:ay”]. (Master of arts thesis, Chulalongkorn University).
- Saralamba, C. (1995). *Kan suksa manothat khong kham wa “khao” nai phasathai* [A conceptual study of Khaw]. (Doctorial’s thesis, Chulalongkorn University).
- Tharithian, C. (2013). *Kham kriya kuenkham nai phasathai thin isan* [Incorporated verbs in Northeastern Thai Dialect]. *Humanities Journal*. 17(2). 89-108.
- Thepkanjana, K. (2016). *Krabuankan klay pen kham waiyakorn* [Grammaticalization]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wannaudorn, S. (2017). *Tam ra horasat phojam buasri srisung* [Astrology of Ajarn Buasri Srisung, Second Edition]. Mahasarakham: Research institute of Isan arts and cultures, Mahasarakham University Press.
- Weerayut, W. (2013). *Kan klay pen kham waiyakorn khong kham wa pai nai phasathai* [The grammaticalization of the word /paj/ ‘go’ in Thai]. *Humanities Journal*. 20(1): 108-132.
- Jaratjarungkiat, S. (2008). *Yang : kan suksa choeng prawat* [/jan/ : A diachronic study]. (Master’s thesis, Chulalongkorn University).
- Wongwiphanan, P. (2003). *Nuaythee 13 khwammay ekkasan prakop kanson chut wicha phasathai 3* [Unit 13 Meaning, Thai course materials part 3]. Nonthaburi. Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University.
- Yasothin, Y. (2012). *Kham ai* [Kham ai Seventh Edition]. Bangkok: Mingmit Press.